

Tartalom :

Ára 20 Lei

Spectator : Amit a gyémánt mesél

Mit akar a kormány? A vezérigazgatók fizetése

**A Weisz Manfréd-gyár nemzetietlen eljárása
a magyar óceánrepülőkkal szemben**

Le a villanyárakkal!

**A cukorkások kétvállra
fektették a dekonjunkturát**

**Leleplező látogatás a bukaresti
országos bűnügyi nyilvántartóban**

Csikországi bokréta

**Radu Cornél dr. ráfagyasztja a
mosolyt az aradi szódavíz kartellre**

**Ez Brassó : ha feldobják Svájc, ha leesik
Balkán**

**Az állam nem fizet, egymásközt
verekednek a nyugdíjasok**

**Remek tanácsok az állami be-
vételek emelésére**

Szigoru rendelettel szabályozzák a fagyaltgyártást

**Rádióhírek. Közgazdaság. Film. Utazás, üdülés. Divat.
Foto. Sport. Kosmetika. Mosolyország stb., stb.**

Női és leányka nyári rubaujdonságok megérkeztek

IULIU PLESZ GYULA

céghez Arad,

a színház hátsó bejáratával szemben. A CONSUM hitelkönyvecskéjével vásárolható nálam **6 havi részletre.**

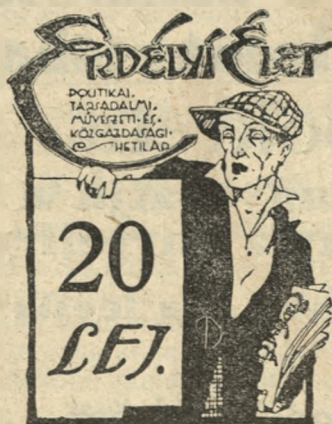
AZ ARADI KÖZLÖNY

Erdély legrégebb, legolvasottabb és legelterjedtebb napilapja!

HARISNYA kötött szövött és rövidáru-üzletemet
Str. Eminescu elejére a Fehér Keresztépületébe helyeztem át. **Bogyó A.**

Bármilyen vasúti jegy és bármilyen vizum **legelőnyösebb**

A VAGONS-LITS-COOK
Utazási Világvállalat hivatalos menetjegyirodájában a Minorita-palotában.

Az Erdélyi Élet kizárólagos romániai elárúsítója a „PALLAS” Lapterjesztő Vállalat CLUJ.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre . . . 600 lei
Az egyes szám ára 20 lei
Ó-Romániában . 20 lei
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6. d.

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féltoldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendőek vagy bármelyik hirdetőiroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetésoldalon 6 lei négyzetcm.-ként. Nyílttér rovatban 50 lei, szövegek közötti részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb.

Szerk. és kiadóhiv.: ARAD, Str. Cloșca (Szent László-u.) 2. - Tel. 520.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

Spectator:

Amit a gyémánt mesél

A „nagy mogul“ a leghiresebb gyémántok egyike. Változatos és terjedelmes története van. A régi arabok megírták egy-egy híres ló, egy-egy jelentős szőnyeg „életrajzát“.

Ha most is rajtuk állana, úgy az irigyelt nagy gyémántokról is történelmi mű mesélne. A nagy mogulról se pusztán az újságok jegyeznék föl, hogy a legtöbb híres ékszer és drágakő példáját követve az Unióba vándorolt ki. A washingtoni kormány akadályt gördít az

emberi exodus elé, de szívesen látja műkincsek és drágaságok érkezését. A 90 esztendőös Rockefeller nehézség nélkül telepíthette ki a nagy mogult, „ki“ ép úgy uralkodik az ékköveken, mint hasonló címzésű első gazdája uralkodott egykor mongoljai élén Indiában. A történetíró bizonyára megállapítaná, hogy Rockefeller előrehaladott kora s szilárd puritánsága miatt ezt a drágaságot nem egy fölséges met-resznek, hanem valamelyik törvényes hölgyrokonának aján-dékozta. Lehetne mesélni, érdekesen lehetne.

Engem nem izgatnak az ékszerek és drágakövek. Barbárság, mikor ember velük cicomázza magát. Mindig a vadak jutnak eszembe, ha egy ékszer tüzel rám eleven emberről, ha egy csuklón megcsörren a kárpercec. Milyen ruttá

Rögtön szépít a világhírű
»Margit«-crem
GEA-KRAYER TIMIȘOARA

lett az édes női cimpa, mikor csillogó függőben fejeződik be. Az ujj édes vonalát s független vallomását tönkreteszi az ostoba gyűrű. Az igazi szép gyémánt a nő szemében csillog. Mosolytól ragyogó fogsor szebb mint a gyöngy s opalizálása tökéletesebb, mint a Vörös vágás legszebb kövének. Odaadnám Európa minden ékszerét és drágakövét a sóvár Amerikának az elcsikart mükincek fejében. A nagy mogult és társait nem irigylem tőle, de fájnak a Rembrandtok és Munkácsyak, amik ott árváskodnak a tózsérek házsivatagjaiban. A felhőkarcolóihoz csakugyan stilszerűek a hideg s kemény kövek, amelyek üveget bírnak vágni. Ismétlem, igazán nem izgatnak. A nagy mogulról se azért irok, mintha gyémánthiessége és drágakő dicsősége különösképp érdekelne vagy Rockefeller rigolyájával törődnek és kíváncsi volnék a nőre, akinek ez a „kincs“ az ölébe hullott. Azért gondolkozok és irok róla, mert szimptomatikus jelentősége van. Mert a nagy mogul kivándorlása megint hangsúlyoz valamit, amit alaposan ismerünk.

Igen, a nagy mogul jelent valamit. Nemcsak követ, hanem sorsot is. Amerika jó sorsát és Európa szomorú végétét. Ha már a nagy mogul is Amerikába jut, akkor Európa csakugyan szőröstől-bőröstől is Amerikáé lesz. Előbb csak az embereink kellettek neki. Aztán az aranyunk. Majd a hadi büszkeségünk. Most már egészen a művészetünk, a drágaságunk. Cserébe csak wilsoni pontokat, jazz-muzsikát, parkett-táncokat és sexappeal szállít. Mindent elvesz, amire kedve szottyán. Tulajdonkép nincs is már Európa. Mikor a nagy mogul is kivándorol, szinte már egészen odaát vagyunk. Itt már csak az árnyékunk marad. Bizonyára ezt is megvásárolják a másvilági üdvösségünkkel egyetemben. Hogy még vannak mozdíthatlan házaink, amiknek megbámulására kénytelenek átvitorlázni? Ez se marad sokáig a mienk. Ha így megy, még megérjük a nagy találmányt, amellyel a vajdahunyadi várat lefűrészelik alapfalairól s egy menykő nagy léghajón Detroitba szállítják Ford urnak szolgálatára. Mentünk a rozson át, most megyünk az óceánon át.

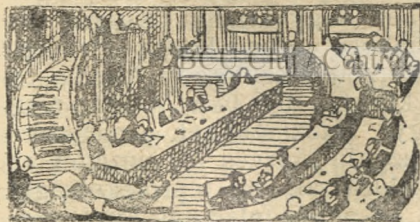
Különös katasztrófa, különös büntetés ez! Európa kiszákmányolta magakörül az egész világot s most a saját gyermeke, a gyarmata, fiókinézete kirabolja őt. Igaz, hogy Európa mindenütt hagyott valamit s mindenüvé cserét vitt. Ő pedig nem kap semmit, vagy a magáét kapja vissza: a telefont, rádiót, mozgófényképet vagy a kisajátítottakat; a négert, minden velejáróval együtt. A büntetés így nem indokolt: Ázsiának és Afrikának volna csak joga hozzá. Csak hogy ezek becsületes világrészek. Tatárral, törökkel Ázsia megkísértette a bosszuállást, de volt egy buta nép, a magyar, mely az igazságszolgáltatás útjába feküdt. Meg is jutalmazták érte gazdagon, mint ahogy a világháboruban megrajzolt legujabb ábra bizonyítja. Talán ez a belső romlás is hozzájárult, hogy Ázsia és Afrika helyett Amerika hajtja végre Európa végétét. A nagy mogul sorsa kitünő bizonyi-

ték megint a művelet gyorsasága s alapossága mellett. A nagy mogul és a nagy mogulok beszélnek: a kivégzésünk föltétlen. A halálraitétet megfosztják diszeitől, címeitől, méltóságaitól, elkobozzák vagyonát, levágják haját, fegyenc-árucikkébe öltöztetik, végül villamosszékbe ültetik s husából szappant, csontjaiból enyvet főznek. Bizony szegény európaiak eltűnünk egészen, csak a yankee másodkiadásában fogunk fennmaradni.

És Európának tetszik ez az elrendeltetés. Segit benne; tavaly türte, hogy gabonáját tönkretegyék, most pedig egykedvűn szemléli, a nagy mogulok hogy vonulnak ki. Néger muzsikára táncol hozzá s az amerikai bárok misterjeitől lelkesítve fut a sexappea olcsó és higgadt gyönyöreit után. Így tudott elzúlleni az a világrész, melynek földén járt egykor Praxiteles, assisi szent Ferenc, Mikes, Beethoven, annyi szépszerető s mi mind, akik a világháboru és békekötés folytán szent mártirokká nemesedtünk töviskoronával a szívünkön.

Mit akar a kormány?

A mai helyzetben egy szalmaszálát sem tennénk keresztbe a kormány utjában, sőt amennyiben rajtunk áll, segítségére vagyunk a kormánynak; mert most az a legfontosabb dolog, hogy elhárítsunk minden veszedelmet, mely

az országot fenyegetheti s a védekezés vezetésére, pozíciójánál fogva a kormány hivatott s a védekezés vezetéséért ő visel minden felelősséget.

Egyelőre még nem tudjuk, hogy mit akar a kormány, de ami keveset hallottunk, az némi aggodalommal tölt el bennünket. A kormány bizonyos közterhek emelésének gondolatával is foglalkozik. Ez a gondolat nem jó. A mai viszonyok között, amikor rendkívül kevés a tőke, mellyel dolgozunk s a hitel a lehető legminimálisabb, bevételeinknek automatikus fokozása nem várható.

A társadalom kétségtelenül fáradtan és lihegve viseli a közterheket már most is és hogy ezeket még egyáltalán elbirjuk, az már szinte a csodával határos jelenség. Az adó-és illetékemelésről tehát veszedelmének tartjuk a túlzott optimizmust, mely ingoványba viheti adópolitikánkat.

Nekünk más irányban járnak a gondolataink, ha az ország gazdasági jövőjére gondolunk.

Legelőször is gyökeres revízió alá kellene venni az

— Bloch Janka szívesen válaszol a hozzáintézett kérdésekre felvilágosítással az Erdélyi Élet Foto Élet rovatában.

állami kiadásokat, úgy azonban, hogy ezt a revíziót ne a kormány végezze, hanem egy, a kormánynál függetlenebb tényező. A kormánynak nagyon sok pártpolitikai, felekezeti, személyi stb. stb. kívánságra kell tekintettel lennie, — a saját pozíciója érdekében. Nem alkalmas a kiadások revíziójára egy olyan takarékosági szerv sem, mely a minisztériumok bürokratiáiból van összetéve, mert ezek nem tudnak szabadulni a bürokratikus szempontoktól még a maihoz hasonló nehéz helyzetben sem. Anyagilag és politikailag egyaránt független polgárok tudnák csak elfogulatlanul megjelölni az államháztartás nélkülözhető kiadási tételét.

Albu István dr.

Egy ragyogó tudományos karriert tört derékban ketté a sors. Albu István dr. ravatala mellett özvegyén, testvéerein és kiterjedt, előkelő rokonságán kívül a román orvostudomány gyászol. Egyik legtehetségesebb orvosunkat ragadta el a halál a zámi autószerencsétlenség alkalmából.

Európaszerte ismert tekintély volt orvosi körökben. Berlinben Bunz, Münchenben Döderlein, Wienben pedig Frank Oszkár professzorok mellett fejtett ki tevékenységet Albu István dr., aki már 1912-ben Nagyváradon Konrád tanár első asszisztense volt. A háború után került Aradra, ahol felejthetetlen érdemeket szerzett a szülészeti klinika és a bábakepző intézet alapítása körül. 1919-ben kezdte meg ennek a házagptóll egészségügyi intézménynek a megszervezését, melyet azután mint igazgató főorvos ő vezetett 12 éven át. Fáradhatatlan munkabírással, az aprólékosságig menő lelkiismeretesség töltötte be nehéz feladatát. Evvel szerzte meg intézetének országos hírnevét. A bukaresti tudományegyetem magántanárává választotta érdemeinek elismeréséül.

Albu István doktort betegeinek áldása, barátainak, tisztelőinek szeretete kísérte utolsó útjára.

„Patyolat“ Legolcsóbban mos, fényez és vasal. — Férfi-ing és gallér 12 lei. Gallértisztítás 4 lei. — **A r a d, Strada Mărășești 6.**

NE DOBJA EL

régi barátait és ismerőseit. Öt új előfizetőért egy évig ingyen küldjük Önnek az „Erdélyi Élet“-et.

A vezérigazgatók fizetése

Mióta megnehezedett felettünk az idők járása, egyre többet beszélnek azokról a szerencsésekről, akiknek jövedelméből nem faragott le semmit, vagy csak keveset a de-

konjunktura: a vállalatok és nagybankok ügyvezetőiről és vezérigazgatóiról, akiket ma már nemcsak irigyel, de gyűlölni is kezd a nép, mely egyre kevesebbet keres s egyre szorosabbra huzza a nadrágszíjat.

Legujabban mifelénk is kolportálják azt a javaslatot, hogy senkinek se lehessen több fizetése, mint a miniszterelnöknek. Ez így nagyon tetszetősen hangzik, mert hiszen ha kötelességét teljesíti, valóban a miniszterelnöknek kell legtöbbet dolgoznia s az ő vállán nyugszik a legnagyobb felelősség is. Ha tehát a parlament olyan törvényt hozna, amelyik kimondja, hogy Romániában semmiféle közhivataloknak, hatósági, állami vagy bárminő közüzem vezetőjének sem lehet nagyobb jövedelme, mint a miniszterelnöké, ehhez csak tapsolni lehetne a legelfogultabb ellenzéki politikusnak is.

Másképpen állunk azonban a nagyvállalatok és nagybankok vezetőivel. Mert míg a közhivatalnoknak és a közüzem vezetőjének többé kevesebbé előírt úton kell járnia, midőn kötelességét teljesíti, a nagyvállalat vezetői posztján a kötelességteljesítésen túl — keresni is kell a vállalat számára. Üzleteket kell hozni, tranzakciókat kell lebonyolítani, melyeknek eredménye a legszorosabb összefüggésben van a vezér képességeivel, tehetségével, ügyességével és szerencséjével. Ezeket a képességeket nem is tudná százszázalékosan realizálni, ha nem lenne tudatában annak, hogy az üzlet nemcsak a részvényeseknek, a vállalatnak hoz hasznot, de az ő legszemélyesebb jövedelmét is nagymértékben gyarapítja. Amint tehát a nyomtató lónak nem lehet befogni a száját, ugyanígy lehetetlen elütni a vállalat vezetőit attól, hogy az általa hozott, vagy keresztülviitt üzlet nyereségben ne részesedjék.

Ugyanígy azonban vállalnia kellene a veszteséges üzletek kockázatát is. Mindenekelőtt pedig le kell mondania neki is arról, hogy meghatározott összegű fizetése nagyobb lehessen, mint a miniszterelnöké. Jutalék-jövedelmét azonban a vállalat eminens érdekei ellenére való volna maximálni.

Mindez azonban csak addig fedi a igazságot, amíg a vezér vezetése alatt álló vállalat szigorúan a magángazdasági törvényekre támaszkodik. Mert teljességgel lehetetlen, hogyha van haszon, az részben a részvényeseké, részben a vállalat vezető tisztviselői, míg ha a gazdasági viszonyok alapjában ingatják meg a vállalatot, ennek kockázatát az

állam legyen kénytelen vállalni, mint Ausztria a Credit-Anstalt, Németország a Danatbank, Románia az aradi Victoria bank bukása alkalmával. Mert abban a pillanatban, ha az állam az adózok pénzével siet az összeomlás előtt álló vállalatok felsegítésére, ez gyakorlati egyszerűséggel azt is jelenti, hogy

a megelőzően felvett tantiémeket és jutalékokat tulajdonképpen szintén az állampénztár fizette.

Ha pedig valamely vállalatot az állam kénytelen szanálni, ebből az következik, hogy egy nagy lépéssel közeiebb jutottunk az államszocializmushoz, ami viszont eleve jogot át az államnak, hogy beleszóljon a vállalatok ügyvezetésébe, illetőleg a jövedelmek felosztásába. Ebben az esetben tehát, ha egy kis túlzással bár,

az állam minden nagyvállalat összeomlásának a kockázatát kénytelen viselni,

ugy törvényhozásának is joga van maximálni a vállalat vezetőinek a fizetését. S hogy ez nem lehet magasabb a miniszterelnökénél, ez folyik a miniszterelnöki állás tekintélyéből, munkakörének fontosságából és munkájának nagyságából. Igazságtalannak azonban még így sem szabad lenni s mikor ezeket a vezéri fizetéseket maximálja a törvényhozás, nem tekintheti alapul egyedül a miniszterelnök nyers fizetését; figyelemmel kell lennie a reprezentációs célokra megszabott összegek nagyságára is. Mert amiképpen a miniszterelnöknek reprezentálnia kell az ország érdekében, ugy a vállalati vezetőknek is reprezentálniuk kell az üzlet sikeréért.

Abban a pillanatban azonban, ha tényként fogadjuk el a lehetőséget, hogy a nagyvállalatok gazdasági összeroppanása az állampénztárt veheti igénybe, meg kell állapítanunk, hogy ez többé nem a kapitalista rendszer kormányzása. Itt már kezdődik az átmenet az államszocializmus felé, ahol azután még kevésbé lehet valakinek nagyobb fizetése a miniszterelnökénél. Mielőtt tehát bármely állam törvényhozása beavatkoznék a vállalatok életébe s így a vezetők kereseti viszonyait is szabályozná, sokkal lényegesebb generális rendelkezéseket kell érvénybe léptetnie, melyek már a kapitalizmus helyén egy új gazdasági rendszerrel, az államszocializmus valamely változatával számolnak. —k.

Székely Mihály

divatáruháza a Str. Berthelot 2. sz. alá (Zrinyi u. sarok) városi színház bejáratával szembe **k ö l t ö z ö t t á t.**

— **Dr. Wiener** belorvos: electromos gyomor-, bél- és szívvizsgálatokat, (electrocardiogram), valamint a „Hochfrequenz“ kezelést (magas feszültségű szikra-besugárzás) megkezdte. Strada Eminescu 19.

A Weisz Manfréd-gyár nemzetietlen eljárása a magyar óceánrepülőkkel szemben

Az „Erdélyi Élet“ budapesti tudósítójától

Már napok óta a legnagyobb megdöbbenéssel adták tovább az emberek azt a hirt, hogy a megsérült Justice for Hungary kijavításáért a Weisz Manfréd-gyár százezer pengőt kért, holott az egész gép ujonnan 170.000 pengőbe került, amerikai munkabérek mellett és a Müegyetemi Sportrepülők üzeme ötezer pengőért kijavítja. Ezt a szállongó hirt, amely minden hazafiasan gondolkozó ember arcába hajtotta a vért, a képviselőházban is szóvátették, de sem a jelenlévő miniszterek, sempedig maga az aposztrófált gyár nem tartották szükségesnek a közvélemény megnyugtatása céljából mostanáig nyilatkozni.

Egy olyan vállalat, amelyiknek a léte vagy nem léte függ attól, hogy megkapja-e az államtól a sokmillió pengős és rendkívül nagy hasznot jelentő rendeléseit, még jól felfogott üzleti érdekből sem látta szükségesnek egy nobilis gesztussal segítségére lenni az amugyis nagyon szerény elismerésekben részesített két hős pilótánknak, aligha akad más államban. Ha még tekintetbe vesszük azt a körülményt, hogy a háború alatt a hadseregszállítás, lukratív üzleti előnyeit élvezte ki ez a cég és ez tette lehetővé mai nagy vagyonának megalapozását, ugyanakkor, amikor mások vagyonukat és életüket veszítették, megint csak azt kell mondanunk: nem értjük a magyar nemzet testén gazdaggá hízott vállalkozók eljárását a Justice for Hungary-vel szemben. Az egyszerű Weisz-család még bárói címet is kapott, hogy vagyonán kívül társadalmi pozíciót is biztosítsanak számára és ime, a több évtizedes együttlélés a magyar nemzettel azt bizonyítja, hogy hiába jutott vagyonhoz, címhez és ranghoz, sohasem tudnak a nemzet testével egybeforrva igazi nemzeti érzésből cselekedni.

A magyar közvélemény számára most már a legsürgősebb probléma az lesz, hogy minden alkalmat meg kell ragadnia arra, hogy egyetlen fillér olyan rendelést közadóból a Weisz Manfréd-gyár ne kaphasson, amit bármilyen más iparosa az országnak el tud végezni. Véget kell vetni annak a lehetetlen helyzetnek, hogy a Weisz Manfréd-gyár valósággal monopóliumot élvez a hadseregszállításoknál és ez a monopól helyzet biztosít számára évenként számlálatlan millió pengős hasznot. Ha olyan cég, mint a Weisz Manfréd-gyár ilyen leleplezetlen kalmár-szellemben kezeli az ország nagy nemzeti ügyeit, akkor viszont a kormánynak a legridegebb üzleti haszonkalkuláció alapján szabad csak megbízást adni a Weisz Manfréd-gyárnak bármilyen állami szállításra.

Le a villanyárakkal!

— ez a legfőbb kívánsága Arad közönségének

A feloszlatott városi tanácsnak volt egy tagja, aki fanatikusan küzdött az aradi villanyárak lemozsolódásáért: Lantos Miksa. Nem rajta mult, hogy csak egy lejjel sikerült a világitási áram díját leszállítani. *Lantos Miksa kért, követelt, lármázott de a vezetőség nem sok megértést mutatott a közönség óhajaival szemben, inkább csak arra törekedett, hogy a közvilágitás árát csökkentse.*

Pedig Arad polgárságának súlyos sérelme a villanydíj drágasága. Erdély legtöbb centrumában olcsóbb a rendes világitási áram is, de még külön kedvezményt is nyújtanak a háztartási és egyéb áramok részére. Aradon ez nem létezik. Pedig nagy tért hódíthatna a villanyfogyasztás a háztartásokban, ha olcsóbb díjszabást számítanának. Villanyvasalók és főzők használata nem fizetődik ki a mai horribilis árak mellett. Lehetetlen állapot, hogy

Arad közönsége a villanygyár kapzsisága miatt ne élvezhesse a modern technika vívmányait, hogy ne engedhesse meg magának háztartásának racionalizálását.

Tájékoztatásul szolgáljon a kézdivásárhelyi villamostelep árjegyzéke: egy vasaló áramfogyasztása óránként 2 lej, egy hőszugárzó (fűtő) áramfogyasztása óránként 3 lej, egy porszívó áramfogyasztása óránként 1 lej, 1 liter teavíz felforralása 70 bani.

A temesvári háztartási áram kevés fogyasztásnál alig valamivel drágább, de havi 30 kiló wattól feljebb feleannyiba kerül, mint a Kézdivásárhelyi.

Különösen a kereskedők érdekeit sérti mélyen az az intézkedés, hogy

a fényreklámok nem élvezik az ipari áram részére nyújtott kedvezményeket.

Pedig a fényreklám ma már elengedhetetlen kelléke az üzletnek.

Berlinben két esztendeig ingyen adják az áramot annak a cégnek, amelyik fényreklámot szerel fel.

A berlini villamosművek jól tudják, hogy aki már megszokta a fényreklámot, az többé nem mondhat le róla s így a későbbi években a villanytelep is megtalálja számítását. Ugyanilyen kedvezményben kellene részesíteni az orvosok áramfogyasztását, amelyet gyógyítási célra használnak el.

Az aradi villanygyár arra hivatkozott amikor az árak mérséklését kérték, hogy

a villanyáram kiló wattja önköltségi árban öt lejébe kerül.

Ennek oka pedig az, hogy gépei régiak és nem megfelelő teljesítő képességűek. De

ki tehet róla, hogy nem modernizálták üzemüket, hogy még mindig a régi gépekkel állítják elő az áramot? Arad villanyfogyasztása havonta kb. 200.000 kilowatt, ha tényleg öt lejbe kerül is nekik az áram, még mindig horribilis nyereséget küldhetnek le Bukarestbe. Pedig

a sok fölösleges igazgató és főmérnök tulmagas fizetését is le lehetne szállítani,

sőt ezeknek az uraknak egyrészt egészen le lehetne építeni, ha komolyan arra gondolnának, hogy olcsóbbá tegyék az áramot Aradon.

Pedig ha

sokkal kisebb fogyasztással bíró városokban 11 lejért tudják adni a világítási és 3 lejért az ipari és háztartási áramot,

akkor Aradváros közönsége és vezetősége sem nyugodhat addig, amíg el nem éri ezt a nivót.

Dr. Radu Cornél interimár bizottsági elnök egyébként lapunk munkatársának megígérte, hogy legközelebb napirendre fogja tűzni az aradi villanytelep ügyét

és új revízió alá veszi az áram árát.

A temesvári kereskedők villanysztrájk által érték el az árak jelentékeny csökkenését, az aradiak remélik, hogy nem kell ehhez az erőszakos eszközökhöz folyamodniok. Cluj (I.)

A cukorkások vállra fektették a dekonjunkturát

— Az „Erdélyi Élet“ eredeti tudósítása —

A kereskedőnek harcolnia kell a vevőért. A vevőközönység tulnyomó része ugyanis nem rendelkezik akkora jövedelemmel, hogy minden kívánságát kielégíthesse.

A kereskedők jól tudják, hogy a vevő elhatározásától függ, hogy mit vásárol és hogyha elhatározta magát valamire, akkor az bizonyos vonatkozásban az egyik kereskedőnek sikert, a másiknak veszteséget jelent. S mert ezt jól tudják, azért találták ki a reklámot, azért hirdetik csábító szavakkal az egyes árucikkek fogyasztásának előnyeit, azok kiváló tulajdonságait, hogy a vevőközönségnek számukra oly fontos elhatározását kedvezően befolyásolják. A kereskedőnek ezért kell udvariasnak is lennie, ezért kell minden vevőjét egy fokkal magasabb rangnak tisztelnie és vele ennek megfelelően bánnia, mert az előkelőbb társadalmi állásuaknak kijáró tisztelet és udvariaság a vevőnek mindig igen kellemes, hizeleg neki és előszeretettel magy az udvarias kereskedőhöz vásárolni.

A kereskedői leleményesség és ügyesség a gazdasági válságban is sokat tehet s bármennyire csökkent is a népeség vásárlóereje, nem jelenti azt, hogy az ügyes reklám és propaganda egy-egy foglalkozási ágak ne tudjon a gazdasági válságban is kedvező helyzetet teremteni. Természetesen el kell találni a közönség izlését: a hangot, a szint és a formát, amely utat talál a zsebehhez. A csökkent vásárlóerő ilyenkor nem mutatkozik gyengébbnek, mint azelőtt, ellenben egészen bizonyos, hogy egy-egy szakma fellendüléséhez más foglalkozási ágakban a kereslet csökkenése a gazdasági válsággal sem indokolható mértékben következik be. Ez azt jelenti, hogy ezeknek jól megy, másoknak pedig még rosszabbul.

A cukorkások kétvállra fektették a dekonjunkturát

Megirtuk, hogy a fagyaltosoknak sikerült a közönség izlését a fagyalathoz nevelni. Most ismét édességekről van szó. Édességről, amely ugyan nem hideg, de azért a közönség még nyáron is szereti. A csokoládé gyártmányokra és az egyéb cukorkafélékre gondolunk. Az ember nem is hinné, hogy az édességek mennyire kelendők. Sokkal jobban, mint a világháború előtt. Mintha a világháború és az azt követő szomorú idők keserűsége váltotta volna ki a reakciót, úgy jött divatba az édesség. Bukarest valósággal édesszájú lett, szívesen eszik és költi pénzét a csokoládéra és a cukorkára.

Különösen a csokoládéban hihetetlen fejlődés következett be. A reklám ügyessége meg nem tudta szerezni az egyre táguló vevőkört. Megszerezte annak ellenére, hogy a közönség kevesebb pénzzel rendelkezik, mint a háború előtt, hogy a viszonyok rosszabbak és az emberek jobban megnézik a pénzt és meggondolják, hogy mire adják ki. A reklám következménye, hogy bár a cukorkánál és a csokoládénál számitásba vehető árhanyatlás nem következett be s ezek az édességek a régi áron kínálják magukat, mégis egyre több a vásárlójuk.

Lehet, hogy ennek a sikernek egyik oka a mai idők józansága, amely különösen azt nézi, hogy mi az egészséges. Azt mondják, hogy a dohányzás nem jó, de aki a dohányzáshoz szokott, annak nehéz leszoknia. Pszichológiai tény azonban, hogy a leszokás könnyebb, ha van valami, ami elvégezteti azt a kézmozgást, amelyet a cigarettázó ember megszokott. És ilyen a cukorka, a csokoládé. Aki azt állandóan eszi, annak keze állandóan uton van a szája és a zsebe között, ahol az édességet őrzi.

A cukorkának és a csokoládénak azonban kiváló propagandát teremtett a kirándulási láz, amely elfogta a bukarestieket. Cukorkát vesz, töltött csokoládét, amelyet enni a melegben is jólesik. Ezen a réven tehát növekedett a fogyasztás. De nemcsak ezen a módon. Még inkább azért, mert az emberek egyszerűen kívánják a csokoládét.

A csokoládé- és a cukorkagyárosok ügyes érzékkel

(Folytatása a 31. oldalon).

Átlátszó hölgyek

(Levél a szerkesztőhöz.) Sem a nyári selymek divatját, sem a hölgyek izlését nem tudom megváltoztatni — ezzel tisztában vagyok. Az átlátszó hölgyekkel kapcsolatban csak

arról a katasztrófális hatásról számolhatok be, amelyik köztünk, férfiak közt jelentkezik, amióta a hölgyek áttértek a könnyű selymekre. Sokan elmondták már a múltban is magukról, hogy az életük nyitott könyv, sőt él egy miniszter, aki egyenesen átlátszó embernek nevezte magát. A képletes kifejezések sokszor igen nagy zavart idéznek elő a min-

dennapi életben, mert az egyszerű emberek készpénznek fogadják el és hisznek benne. Az átlátszó hölgyek nem is sejtik, hogy mi mindent kockáztatnak a férfiak előtt, amikor a nyitott könyv kifejezését valóra váltják. A nyitott könyv igen izgalmas olvasmány lehet annak, aki kinyitotta — jelen esetben a hölgynek —, de ha az ember már a rostákon is átlát: az unalom kezd környékezni. Jogos aggodalom ébred benne, hogy ponyvakiadással van dolga. Ne haragudjanak az igen tisztelt átlátszó hölgyek, de meg kell mondanom, többi áldozati férfitársam nevében is, hogy aki átlátszó, azon már át sem akar nézni az ember. A téma kényességére való tekintettel, nem áll módomban, hogy mélyére nyuljak ennek a kérdésnek, de azt hiszem: a férfiak véleménye erről az átlátszóságról elég világos, sőt: elég átlátszó. S amint a hölgyek se hallgatják az ilyen kritikát valami nagy elragadtatással: képzeljek el, hogy minő telkesedéssel fogadjuk mi azt a permanens parasztlázadást, amelyet ők szítanak köztünk, vékony felhőkbe burkolt alakjukkal. m.

Fényképezőgép ?

friss filmek ? lemezek ?
papirok, vegyszerek ?

BLOCH H. fotoház

A r a d. — Telefon 126. szám.

ÓRIÁSI KEDVEZMÉNY VEVŐIMNEK!

Nálam vett filmeket és lemezeket ingyen előhivom és másolom. Vidéki rendelések azonnal elintézve. Csomagolás ingyen.

Szőnyeg, függöny, stor, sezlonát-
vető, butorszövet,
brokát és mokett, roletta- és matracgradl, függöny-etamin és
tussor, paplan, kelengyevászon, **legolcsóbban**
selyem, szövet és bélésárú

„Mercantile“

szőnyeg- és divatáruházban **A R A D,** a Dácia kávéházzal szemben.

Leleplező látogatás

a bukaresti országos bűnügyi nyilvántartóban

Az „Erdélyi Élet“ eredeti tudósítása

A daktiloszkópiának, illetve a nyilvántartásnak gyakorlati sikere felhívta a figyelmet a rendőrségnek erre a csendben, minden reklám nélkül működő osztályára. Érdemes egy pillanatra betekinteni a daktiloszkópiai osztály és a nyilvántartó termeibe. Hangszorgalmu munkával tartják nyilván az ország sok százezer büntetett előéletű emberét.

Felkerestük a prefekturán az „országos bűnügyi nyilvántartójának“ vezetőjét. E nehéz, sok elméleti és gyakorlati tudást követelő szakma egyik legkiválóbb ismerője, aki maga mellett felnevelt munkatársaival emelte a mai tökéletes nivóra a bukaresti rendőrség daktiloszkópiai és nyilvántartó hivatalát.

Tizenegy csontmérés

— Azelőtt — mondotta kitünő informátorunk — az ugynevezett Bertillon-rendszer szerint történt a személyazonossági nyilvántartás. Ez a rendszer a csontok megmérésén alapult. Minden nyilvántartó egyénen tizenegy csontmérést kell végezni. Ez azonban tökéletlen dolog volt, mert a fiatal korban a csontok még fejlődtek és így éppen fiatal korban, amikor a legnagyobb a bűnözés százaléka, a Bertillon-rendszer megbizhatatlan volt. De nagyon komplikált is volt ez a nyilvántartás. Például magának csak a szemnek hatvan féle leíró jelzése volt. Ilymódon a nyilvántartás hihetetlen munka volt.

— A daktiloszkópia legnagyobb előnye — folytatta — hogy eddig még az egész világon nem sikerült két egyforma ujjlenyomatot találni. Az emberi ujjhegyen a bőr a születéstől a halál utáni feloszlásig mindig ugyanazt a képet mutatja. Ha valami sebesülés folytán a bőr széttroncsolódik, vagy lenyuzódik, később a kinőtt bőr ugyanazokat az ábrákat rajzolja. Ezekben az ábrákban örült mennyiségű variáció van.

Hatvannégymilliárd változata van egyetlen emberi ujjhegynek

— A daktiloszkópia tudománya egyetlenegy ujjhegyen hatvannégymilliárd változatot tud megkülönböztetni. Tíz ujjnál ezt a tizedik hatványra kell emelni. Olyan hatalmas szám jön ki ekkor, ami mellett a világ nem egészen kétmilliárdnyi népességszáma teljesen eltörpül.

— A legnehezebb a daktiloszkópiai nyilvántartásnál a

felvett ujjlenyomatok osztályozása. Hogy a hatalmas tömegből megtaláljuk lehető legrövidebb időn belül a keresett nyilvántartó lapot, az összes ujjlenyomatokat nyolc főfajtára osztjuk be. Minden ujjlenyomat ezek közül valamelyikbe tartozik. Az egyes ilyen főfajtákat azután száz és száz alcsoportra osztjuk. Az alcsoportok az ugynevezett sajtásági pontok szerint különböznek egymástól. Minden ujjlenyomat ábrán száz sajátossági pontot különböztetünk meg, továbbá száz pórus is helyet foglal minden ujjlenyomaton. Egyetlen ujjnyomaton tehát kétszáz lehetőség van az azonosság, illetve a hasonlóság megállapítására. Tíz ujjnál tízszer kétszáz, tehát kétezer lehetőség. Ezért csalhatatlan és nem tévedhet a daktiloszkópiai nyilvántartás.

A „zongorázás“

Be is mutatja informátorunk, hogy történik az ujjlenyomat felvétele és ennek alapján — ha már nyilvántartott egyénről van szó — a nyilvántartó lap kikeresése. A felvételnél a „delikvensnek“ egy fekete nyomdafestékkal bekent bádóglapra kell mind a tíz ujját rányomni. Ez az ugynevezett „zongorázás“. A tíz feketére mázolt ujj hegyét azután egyenként rányomja a nyilvántartó lap minden ujjnak megfelelő rovatára. Ezáltal pontosan és eltörülhetetlenül lenyomódik az ujjhegy rajza a nyilvántartó lapra, amelynek azután a többi rovatába még beírják az illető személyi adatait.

— Ezután a tisztviselő kezébe veszi az elkészült ábrát. Megállapítja, melyik főcsoportba tartozik, és azután — bámulatos tudással és memóriával — szinte hihetetlenül gyors idő alatt elő tudja keresni, hogy az illetőről van-e nyilvántartó lap. Másféltől legfeljebb három percig tart a sok ezer nyilvántartó lap közül egynek a kikeresése. Ha ez meg van, a régi lapról meglehetősen állapítani, milyen nevet használt akkor az illető. Hiába minden tagadás, minden ravszkodás, akiről egyszer ujjlenyomat felvétel készült, az álnévvel többé nem manipulálhat.

— A daktiloszkópia legfőbb feladata az, hogy a személyazonosságot nem lehet többé letagadni. A személyazonossági nyilvántartás ósrégi idők óta a hatóságok legsúlyosabb problémája volt. A régi időkben, amikor a hűnözöket megcsonkították, a tolvaj kezét levágták, az nemcsak büntetés volt, hanem egyuttal nyilvántartásul is szolgált. Ha az illető megegyeszer valami bünt követett el, már a csonkaságáról, megbélyegzéséről tudták, hogy az illető rágalmozó, tolvaj vagy gyilkos. Ez volt a mai nyilvántartás embriója.

Ha mindenkiről készülné ujjlenyomat . . .

— A legideálisabb állapot volna, ha mindenkiről készülné ujjlenyomat. Sajnos, ma valami különös előítélet folytán az emberek azt hiszik, ha valakiről ujjlenyomatot készítenek, az már valami megbélyegző, lealázó dolog. Ennek az előítéletnek az oka az, hogy valóban csak a bűnözőkről készül daktiloszkópiai felvétel. Ez a felfogás azonban

téves és helytelen. Én már magam többször proponáltam, hogy mindenkiről állítson ki a rendőrség egy igazolólapot, amely egyik oldalán fényképet, a másik oldalán a személyi adatokat és legalább két ujjlenyomati ábráját tartalmazza. Ezzel mindenki bármikor igazolhatná magát. A közönség igen sok kellemetlenségtől szabadulhatna meg, hisz mostanában a legkisebb igazoltatás is gyakran igen hosszú időt vesz igénybe és az igazoltató rendőr helyzete is könnyebb lenne. Igazoltatás esetén a rendőr csak felírná az ujjlenyomatos igazolvány számát és az igazoltatás — a kerületi kapitányságra való előállítás mostani rendszere helyett — egy perc alatt megtörténnék.

— Ezt a tervemet eddig még azonban mindig elvetették, Sőt pár évvel ezelőtt, amikor a cselédkönyveket reformálták és felmerült az a probléma, hogy a cselédkönyvben fénykép vagy ujjlenyomat legyen, én azt ajánlottam, hogy ujjlenyomattal lássák el a cselédkönyvet. Ezt a tervemet sem fogadta el a belügyminisztérium. És most még mindig fényképeket tesznek a cselédkönyvekbe. Az a kis parasztleány, amikor lejön Bukarestbe szolgálni, lepomádézott hajjal, kendőben lefényképezteti magát a helyi fotografusnál és a képet beteszik a cselédkönyvbe. Másfél év múlva bubifrizurás ruzsosajku kisasszony lesz belőle. Hát ismerje meg valaki a régi fényképéről. De az ujjlenyomata nem változik.

Két-három ezer személyazonossági kutatás

BCU Cluj / Central Point Library Cluj

naponta

— A bukaresti nyilvántartóhivatalba futnak be az ország minden részéből a nyilvántartólapok és a vidéki rendőrségek és csendőrségek érdeklődései. Naponta körülbelül 2—3 ezer személyazonossági érdeklődés érkezik a vidéki hatóságoktól. Ezeket még aznap el is intézik.

— A legnygyobb baj a daktiloszkópiánál az, hogy bűncselekmények alkalmával, mielőtt a daktiloszkópusok kiérnek a helyszínre, a kíváncsiak mindent úgy összefogdosnak, úgy hogy azután nem találhatunk használható ujjlenyomatokat.

— Az „országos bűnügyi nyilvántartó hivatalhoz“ tartozik a daktiloszkópiai osztályon kívül még az ugynevezett „bűnügyi laboratórium“. Ebben a laboratóriumbau rögzítik meg a bűncselekmények helyszínén az ujjlenyomaton kívül talált egyéb nyomokat. Például vérfoltokat, hajszálakat, lábnyomokat, kerékpár, autó, pneumatik nyomát stb. Ezeket a laboratóriumban rögzítik úgy, hogy a bíróság a tárgyalásnál azokat felhasználhatja. Ez is nehéz, fáradtságos, szaktudást igénylő, de igen sokszor tökéletes eredményhozó munka.

— A daktiloszkópiai osztály tisztviselői a prefektura legképzettebb tisztviselői közé tartoznak. Különös szaktudásuk elnyeréséhez esztendőig tartó elméleti és gyakorlati tanulás szükséges. De nem is mindenki alkalmas erre a munkára. Hiszen állandóan nagyítóval kell dolgozni, ami rend-

kivül megviseli a szemet és az idegeket és különösen jó memóriára is van szükség.

A bukaresti prefekturának ez a nehéz, érdekes munkát végző osztálya — tehát mint láthatjuk — nemcsak a nyilvántartás, hanem a bűnügyi nyomozás szempontjából is egyre nagyobb szerepet játszik és mint sok fényes eset is igazolja, a bűnügyi nyomozás fejlődésében lassanként lejár a Sherlock Holmesek, Nick Carterek korszaka és átveszi helyét az ujjlenyomat, a nyilvántartás és a bűnügyi laboratórium.

Csikországi bokréta

Irja: *Felel Bertalan*

A bokréta, mit itteni sajnos fekete eseményekből fekete ólombetűkkel fonunk át: fájdalom nem lehet, olyan színes, mint az, ami fenn a Hargitában, a Szent Anna tónál, vagy a Gyilkos-tó körül a Nagy Cohárd aljában vadvirágokból szednénk. Az itteni említésre méltó események csak annyiban hasonlítanak a vadvirágokhoz, hogy — vadak. Virágnak azonban épenséggel nem virágok. Nem gyönyörködhetik bennük a lélek, ellenben tönkrezuzódik miattuk minden lélek s minden test. Minden, mi emberiszervezet, építmény, múlt és jelen. A múltat tán még nem is bánók, az ítéletes jelen azonban irtózatosan fáj. Golgota itt az életnek látszó haláltánc s hogy elképzeljük a kálváriajárás kinját: nem kell idéznünk Krisztust. Klaszikusan tragikus kálváriaut különösen itt, Csikországba, a szerencsétlen sorsu székelység haláltáncos életutja. És ez, fájdalom, nem frázis. Bár az lenne!

1.

Szenzáció? Az nincs. Mert az, ugyebár nem szenzáció, hogy haldoklik egy nép. Hogy két oldalról, több oldalról, minden oldalról fojtogatják rendszeresen és rendszertelenül, de következetesen és kitartón. És minden tekintetben. Szenzáció csak akkor lesz a dologból, ha bicsok villan, pisztoly durran, bomba robban. Mint legalább Alfaluban is. Az igen. Az már szenzáció volt, de haj: kinek-kinek politikai pecsenyesütése szerint, de félremagyarázták a dolog lényegét, indítókát, valódi valóságát. A hosszulére megeresztett „színes” riportokban, melyek a kiontott „mártír” vérben való vájkálástól valának színesek s az „objektív” vezércikkekben egy-két halvány mondat merészkedett a dolog igazi mélyére tapintani csak. Arra az eldugott egy-két mondatra sem figyeit fel, ugynevezett illetékes, senki.

És nem történik semmi. Nem emel, gátol senki. A veszedelmesen duzzadó ár, amely ime, kicsapott megint: hadd duzzadjon tovább. Ujabb katasztrófát csak rosszul bevált

ódszerrel próbálnak elhárítani. Büntetéssel, pofozással, szuronnal, fegyházzal. Így diktálja ezt a vallás-erkölcsi világrénd. Ezzel, ebben megnyugszik a hivatalos fajtestvér és nem fajtestvér egyaránt. A bünös, mert a gyilkosság tényleg valóban bünös, elveszi méltó büntetését s pont.

S ami még van, csak annyi, hogy vannak, akik örülnek a dolognak, mondván: hadd gyilkolják egymást. Nekik, szerintük, ez kétszeres haszon. Két emberrel ismét kevesebb. Egyik elpusztult, a másikat élö-halálra ítélik s valamelyik sóbányában ingyen munkaerő lesz. A tulsó oldal hivatalos álláspontja ez. Ám az innensó oldal hivatalos nézete sem különb. Elítélik szóval, szitokkal, szónoklatokkal a bünöst, sót ez nem elég: szidják, korholják, kiprédikálják az egész székelységet. Már mint a földetturó, erdót irtó, mondjuk így: paraszti székelységet. Azt igen. Elítélni, büntetni, félemlíteni tudnak: a dolgok gyökeréig azonban sem az innensó, sem a tulsó oldal hivatalos vezetói nem néznek. Nem hajlandók meglátni és elismerni a hivatalosak (ám korántsem hivatottak) sem erről, sem arról, hogy ók szolgáltattak okot ahhoz, hogy bomba robbanjon Gyergyóban.

2.

Azt a kanócot ugyanis, amely robbantotta a gyergyói bombát: csak fizikailag gyujtotta be egy ember, a bünös. Lélekben sok család gyujtott be a bombának. Azok a családok, azok az emberek, székelyek, akiket anyagi romlásba, végsó kétségbeesésbe kergettek a hivatalosak egyfelöl a könyörtelen adópolitikával, másfelöl a timéletlen bankpolitikával. Erről is, arról is megegyeznek a hivatalosak abban, hogy idestova testi bórét is lenyuzzák a népnek. Az anyagi bórét lenyuzzták máris. Mennyire egyyek a hivatalosak mindkét részről abban, hogy mindent elvegyenek, de semmit se adjanak a tömegnek. Ilyen körülmények között lehet-e csodálni a tömeget s jelekül a gyergyói anyagilag tönkreuzott székelységet, ha lélekben is összeroppan, ha kétségbeesésében bombát robbant, ha termékeny talajra talál ott a kommunizmus!

Két felöl, mindenfelöl nyuzzák, szipolyozzák, fojtogatják a különben is, önmagában is, szerencsétlen sorsu székelységet; csoda-e hát, hogy tehetetlen dühében végre is bombával robbantja szét azt, akit tönkretevói közül a legelöl talál? Ki a szemük láttára dugszdagodott meg abból, hogy sok székelycsalád koldusbotra jutott. Ez a tény s ezt elszépíteni, elretusálni, elmagyarázni nem lehet. Ám akik megpróbálják félrehazudni a valódi valóságot mégis: mégsem állithatják meg a lavinát szónoklatokkal, kiprédikálásokkal, fenyegetésekkel, megfélemlítéssel, büntetésekkel. A vallás-erkölcsi világrénd nemes igéi megbuktak itt, mert lát-

— **Hochmann Mihály** dentist fogmütermét Strada Nicolae Grigorescu 4. szám alól Bul. Regele Ferdinand 62. szám alá helyezte át. Kárpáti gyógszertár fölé.

ván látja immár a nép, hogy mint a bombázott ügyvéd is: fajtestvéri szeretetet hirdetett, mint magyarpárti vezérférfitu s közben, nyilván a fajtestvéri szeretet dokumentumaként: sok családot anyagi romokba döntött, hogy megsokszorozza vagyonát.

3.

Ez a gyergyófalvi ügyvéd, akit bombarobbanás gátolt meg abban, hogy további népetnyuzó üzemeit folytathassa: nem egyedülálló jelenség. Majd mindenik ügyvéd, bank és egyéb hivatalos így nyuzza a székelységet az innenső oldalon is. Akiknél védelmet kellene találjon a megrohant székelység, a tulsó oldal vámpirétvágyával szemben: azok, ha lehet, még jobban szipolyozzák, mint amazok. És eközben nem állják fajtestvériségről, közös frontról, egypártiságról szónokolni, prédikálni, hitegetni, mint hivatalos vezérek, holt nyilvánvaló, hogy az innenső oldal népnuzói a tulsó oldal népnuzóival alkotnak közös frontot, egypártot, profitestvérséget.

Uraim, az istenért, legalább ne azok prédikáljanak vezet, akik maguk bort isznak; ne azok szónokoljanak a tolvajság ellen, akik „legálisan“ is, de nyilvánvalóan lopnak; ne azok hirdessék az Életbe vezető utat, akik maguk is segítenek, 40%-os kamatokkal, megásni egy halálraitélt nép sirját! Ez, enyhén szólva, stílustalanság. Vagy azt hiszik, ha már stílusérzékük nincs, hogy olyan buta, még mindig a tömeg, mint századokkal ezelőtt? Önök ugyan nem tettek semmit s akik tenni akartak: azokat is elgáncsolták abban, hogy okosabbá műveljék a népet, sőt a kultura folytonos hangoztatása helyett gondosan ügyelnek arra, hogy középkori butaságban maradjon a tömeg: ám ahhoz igazán nem kell nagy okosság, hogy meglássa a nép: azok hirdetik a tolvajság bűnét, akik maguk lopásból gazdagodtak meg.

No az ilyen népvezéreknem nem lehet sokáig hitelük. Már t. i. erkölcsi hitelük a tömeg előtt. Ideig-óráig csaphatják be szemérmetlen, uri huncutságukkal a tömeget csupán. Bizony: elmúltak már azok a régi jó idők. A nép szeméről lehullott a hályog. Hiába a megfélemlítés, drákói rendeletek, rendtörvények: a tömeg már nem vak. S aki nem vak: erős az. Aki pedig erős: az nem fél. A tömeg már különbséget tud tenni mézes-mázos szónoklatok és a vagyont, életet és vért harácsoló cselekedetek között. Bármennyire „legálisak“ is ezek. S ha másképpen már nem tud rablóétvágyaknak gátat vetni a tömeg: bicsok villan, pisztoly durran, bomba robban. A lavina megindult...

4.

Ostoba megállapítás, amit az egyik napilap hangoztattott, hogy a fajtságot nem lehet belekeverni a gyergyói bombaugybe, mivel a közel száz családot koldusbotra juttatott ügyvéd nem magyar, még kevésbé székel, hanem örmény volt. Nem, ilyen alapon nem lehet kibuvót keresnie a bombamerénylettől megdöbbsent magyar ügyvédeknek. bankok-

nak, papoknak. A felrobbantott ügyvéd ugyan valóban örmény származású volt, ám nem az örmény volta készítette, székelyek ellenében, a lelketlen kapzsiságra, hanem tőkés mivolta. A lelketlen, szemérmetlen, kufár tőkés dolgozott Alfaluban is, aminthogy az önmaga jövőjét is szemelől tévesztő tőke ront neki százak, ezrek, milliók életérdekeinek, hogy nagyszerű jelent harácsoljon össze magának.

Nem a felrobbantott ügyvéd az egyetlen Csikországbán sem, aki perekkel, kamatokkal, árverésekkel a székelység sirját ásta.

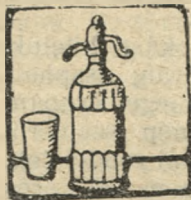
A csikmegyei magyarpárti képviselő, volt szenátor, pártelnök stb. például fajszekely, elég szerény, népével törődő, fájdalmak megértésére és gyógyítására is hajlamos ember: mégis 1,500.000 lei honoráriumot igényelt az egyik csiki közbirtokosságtól, ügyvédi költség fejében, egy olyan ügyért, amit el sem intézett. Hogy az a követelés mennyire jogtalan volt: misem bizonyítja jobban, hogy mikor a székelyek nem akartak fizetni, hanem perre vitték a dolgot: a másfél millió helyett 200.000 leiben egyezett ki a székelyekkel. Hát így védik fajvédőink, hivatalosok az innenső oldalon, ügyvédek, papok, bankok a nemes székely fajt.

S a gyergyói bomba? Minden, *csak memento nem!*

Radu Cornél dr.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
ráfagyasztja a mosolyt az aradi szódaviz kartellre

Az aradi szódaviz a világ legdrágább vize. Drágább mint az ásványvíz, drágább, mint a bor, drágább, mint a kenyér, mint az orvosság. Luxus víz.

Az aradi szódaviz kartell a világ legkisebb kartellje, a szerénysége nem áll ezzel arányban. Az egész város izzad, dolgozik, hogy a szódaviz kartell keressen. Az egész város dühöng, káromkodik, a szikviz kartell mosolyog. Fölényesen mosolyog. Az ő uralmukat nem lehet megdönteni Aradon.

Mindenki azt hitte, hogy a Luțai rezsim bukásával véget ér az ő uzsoráskodásuk is. Ugy gondolják, hogy az interimár-bizottság elnökében, Radu Cornél dr.-ban emberükre találnak a szikvizgyárosok. De a szódaviz kartell még mindig mosolyog. A gyárosok magas nyeregben ülnek. Olyan szavakat ejtenek el, mintha

kezükbén tartanák az interimár-bizottságot is.

Dr. Radu Cornél egyik legelső ténykedése az volt, hogy *magához kérlette a szódavizgyárosokat és felszólította őket az árak leszállítására.*

Az Egyesült Szikvizgyárak képviselői pedig kijelentették, hogy majd igazgatósági gyűlést hívnak össze és fontolóra

veszik a polgármester felszólítását. Azóta gyűlnek, azóta fontolják. Két hete már. És mosolyognak és várnak. Bizonyára azt várják, hogy augusztus elmuljék s akkor talán mérsékelni is fogják az árakat. Amikor vége lesz a melegnek, amikor nincs már szükségünk szódavizre, amikor megcsappan a fogyasztás és ők már nem veszhetnek sokat.

Szakértők állítása szerint egy üveg szódaviz előállítására 42 bani. Dr. Radu Cornél, aki mint orvos szintén szakértője a szódaviznek, bőven 50 banira kalkulálta. Ezzel szemben eladási ára Aradon 8 lej.

Száz százalékkal drágább, mint máshol.

Arad napi fogyasztása legalább 3000 üveg, a szikviz kartell napi keresete tehát „csak“ 9000 lejjel több, mint más szódaviz gyárosoké. Évzáró mérlegük pedig 100.000 lej veszteséggel zárult.

Titokzatos kezek egyengetik a szódások utját. Legalább is azt suttogják, hogy a Karácsonyiék telepengedélyét is azok gáncsolták el. A Városi Kávéház tulajdonosai ugyanis saját üzemük ellátása céljából szódaviztöltő gépet és üvegeket szereztek be. A telepengedélyt először azért nem kapták meg, mert a töltőgép egy teremben volt az üvegekkel és a helyiség nem volt betonozva. Amikor kibetonozták és elválasztották, akkor kitűnt, hogy a helyiség nem alkalmas napi „300“ üveg töltésére. A hatóság lepecsételte a gépet s Karácsonyiék továbbra is az Egyesült Szikvizgyárak vevői maradtak. Ez csak egy eset a sok közül.

Dr. Radu Cornél azonban nem az az ember, aki hagyja magát. Ha ő, mint orvos úgy találja, hogy a szódaviz közszükségleti cikk és aránytalanul drágán kerül forgalomba, akkor — mint interimár bizottsági elnök — megfogja találni a módját az árak letörésére.

Arad közönsége alig várja, hogy a szódavizet közszükségleti cikknek deklarálják és maximálják, addig is, míg a város fel nem állítja saját szikvizgyárát. Reméljük, hogy az aradi kereskedelmi és iparkamara belátja a helyzet tarthatatlanságát a szódaviz fronton és megvonja támogatását egy olyan vállalatától, melyet nem hat át az idők szelleme s olyan áron hoz forgalomba egy közszükségleti cikket, mintha patika-engedély alapján működne.

Arad fogyasztói sóvárogva várják a pillanatot, amikor a szikvizgyárosok ajkán elhül a mosoly, mert tudják, hogy akkor felvirrad az olcsóbb szódaviz napja. Minél előbb, annál jobb. (1).

— **Dr. Krepil fogorvos** Strada Horia (Széchenyi-ucca) 8. szám alá költözött. Rendelés a nyári hónapok alatt 9—2.

— **JÉGELŐFIZETÉSEKET** felvesz Reusz Sándor-cég jéggyára, Bul. Reg. Ferdinand 33. Telefon. 141.

— **Eljegyzés.** Feiner Boriskát, Feiner Farkas aradi fatermelő leányát eljegyezte dr. Salamon I. Béla.

Ez Brassó:

ha feldobják Svájc, ha leesik Balkán

Utazás a Barcaság székhelye körül

Az „Erdélyi Élet“ brassói tudósítójától

Brassó, fürdőváros, illetve üdülőhely. Így szerepel ez a regáti közönség tudatában, de még a CFR menetrendjein is. Brassó üdülőhely s tényleg, gyönyörű fekvése méltán predestinálná erre a szerepre, mindössze az a hiba, hogy Brassóból jóformán minden hiányzik, ami egy üdülőhely kelléke. — Kényelmetlen ez a város, nincs folyóvíze, nincs állóvíze, de a meleg beköszöntével még egy kicsike kis erecske sem csörgedezik messzi távon.

Ezzel szemben a gyönyörű Brassóban korlátlan mennyiségben vehet az idegen s a bennszülött egyaránt porfürdőket, dühönghet a közúti közlekedés nőé bárkának siralmas állapota felett s fizetheti a hihetetlenül magas lakás- és élelmiszer árakat.

Itt minden jóval drágább, mint az ország más városaiban és néha-néha egy jobb idény alkalmával a nyaralók s természetesen elsősorban regátiak jöhetnek számításba, bizonyos könnyed eleganciával költik a pénzt, az egyébként oly ritka fehérholló pénzt.

Ez a körülmény magyarázza a brassói drágaságot. Itt kezdve a piaci kofától, a legelőkelőbb kereskedőig, szabott árak vannak s ha Ónagyságának kedves az élete, vagy legalábbis a dobhártyája, meg sem kísérli az árak lealkudását.

Ezenfelül pedig, ugys mint fürdővárosnak, ugys mint üdülőhelynek, rettenetesen gyatra a víz- és villanyellátása. Brassónak nincs önálló villamosüzeme, hanem különböző ipari üzemek szolgáltatják az áramot. Ugyszólván minden házban más gyár árama cirkulál. Már évtizedek, sőt huszadok óta gyürköznek a brassói város vezetők, hogy na, majd most megvalósítják a villamos centráló tervét, de persze mindezideig megmaradtunk a — gyürközéseknél.

Igy azután szinte napi esemény számba megy, hogy nyaralók és üdülők, bennszülöttek és vendégeik villanyfény nélkül maradnak. Nincs olyan ház Brassóban, ahol ne lenne egynéhány, legtöbb esetben több petróleumlámpa raktáron. Ugyanis sohasem lehet tudni, hogy mi történik, nem lesz-e rövidzárlat.

Ezenfelül a villamosáram rengeteg halálesetet is okozott már. A helyzet ugyanis az, hogy a villanyt szolgáltató vállalatok nem földelik a vezetéket s így s magasfeszültségű áram a rendes vezetékben cirkulál s aki véletlenül a vezetékhez ér, rögtön agyonüti az áram, amely egyébként igen gyakran a vezetékek utján érintkezésbe kerül a telefon-

drótokkal s ilyenkor a hibátkereső telefonalkalmazott már előre készítheti a végrendeletét, mert ebben az esetben az egyszerű telefondrót is öl.

S ha már a telefonnál tartunk, nem hallgatjuk el, hogy az ország egyik leggyengébb, legrosszabbul működő központja Brassóban van, a vendégek s a bensülöttek nem kis öröme. A fürdőzők, illetve üdülők legtöbbször regátiak s főképpen Bukarestiek. Már most ha történetesen Bukaresttel akar valaki beszélni, az bizonyosan idegrohamot fog kapni. Brassón keresztül megy a csatolt területek egyetlen telefonvonala s ez a vonal annyira túl van zsúfolva a közbeeső és csatlakozó állomások beszélgetéseitől, hogy brassói ember alig-alig tud a vonalhoz férkőzni. Egyébként is ez a vonal már olyan csapnivalóan rossz, hogy arról jobb nem is beszélni. Már számos akció indult meg egy új vonal megteremtése érdekében, a brassói kereskedők már felajánlották, hogy maguk fizetik ki a költségek jelentős hányadát, azonban hála a szent bürokráciának, semmisen történt ebben az ügyben . . .

A vízszolgáltatás is megérdemel néhány szót. A brassói vizet este kilenckor leszokták zárni, mert nyáron kevés a vízvezetékűvek vízállománya. Esténként nem lehet fürdeni, nem lehet zuhanyozni, meg kell nyugodni abban, hogy a vízművek korszerűségéhez is erős kétségek férhetnek . . .

Igy néz ki Brassó, az a város, amelynek környéke Svájc, belseje pedig inkább Balkán, mint Európa.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az állam nem fizet

— egymásközt verekednek a nyugdíjasok

Csunya botránnyá fajult az az ellenségeskedés, amely az aradi nyugdíjasok két egyesülete között több mint egy éve folyik. Erről tanuskodik az a két újabb bűnvádi feljelentés, amely az ügyészség asztalán fekszik. Ismeretes, hogy az Aradi Köz-

és Magánalkalmazottak Nyugdíjgyesületének vezetői kifogásolták a Nyugdíjasok Kölcsönös Segélyző Egyesületének ügyvitelét, különösen a pénzkezelést illetőleg. Az annakidején beadott feljelentések kivizsgálása céljából

Ludosan vizsgálóbíró szakértői szemlét rendelt el, illetőleg Erdélyi és Manciu szakértőkkel átvizsgálhatta a Wendt-féle nyugdíjgyesület könyveit és számadásait. A szakértői jelentés még nem készült el, de a vizsgálat tartama alatt történtek azok az események, amelyek az újabb feljelentések tárgyát képezik. Ezeket a feljelentéseket Soltész Rezső, a Köz- és Magánalkalmazottak Nyugdíjgyesületének ügyvezető elnöke tette Wendt Manó, a régi egyesület most leköszönt elnöke ellen.

Az első beadvány szerint Soltész Rezső a múlt hét egyik estéjén 7 óra körül, amidőn véletlenül a Nyugdíjegy-let Szent László uccai helyisége előtt elment, látta, hogy a kályhában nagy lánggal ég a tűz és Wendt elnök, valamint Kovács pénztárnok nyalábszámra dobálják belé az aktákat. Miután Soltész Rezső különösnek találta, hogy a nagy káni- kulában fütének, a házmesterné fiát kérte meg, hogy meg- állapítsa a szokatlan tény, ugyanerről jelentést téve mind- járt a sarkon álló 198 számú rendőrnek is. A feljelentés az ügyészség figyelmébe ajánlja azt a körülményt, hogy viz- gálat alatt álló egyesület vezetői elégetik az aktákat, amelyek esetleg bizonyítékul szolgálhatnának hanyag ügyvitelükre vonatkozólag. Még különösebb, hogy ezt a cselekedetet a szakértők tudta és beleegyezése nélkül hajtották végre.

A második feljelentés az első folyamánya és még sulyo- sabb eljárását mutatja Wendt Manó, volt ügyvezető elnöknek. Ebben elpanaszolja Soltész Rezső, hogy egyik délután Man- ciu szakértő üzenetét akarta közvetíteni Erdélyi főfelügye- lőnek, aki éppen a Nyugdíjasok Kölcsönös Segélyző Egyesü- letében tartózkodott. Amikor a helyiség ajtajában megjelent, elébe állott Wendt Manó és durva hangon kiáltott rá: Mit akar maga itt?

— Nem akarok semmit — felelte Soltész — csak ké- rem Erdélyi főfelügyelő urat kiküldeni.

Went Manó erre öklével állon akarta ütni Soltészt — mondja a feljelentés — de miután az hátrahajolt, teljes erő- vel a hasába rúgott Soltész Rezső súlyos sérülést szenvedt, úgy vezették el a helyszínéről. Az orvosok 15 napon- tul gyógyuló testi sértést állapítottak meg.

A nyugdíjasok körében mindkét eset nagy felháboro- dást keltett. Élénken pertraktálják a történeteket és kíván- csian várják a fejleményeket, illetve a vizsgálat befejezését. Érdeklődésük arra is irányul, hogy a szakértők beszámolója szerint, milyen célra használták fel a hét év alatt befolyt 2 millió lejt, a nyugdíjasok pénzét, amelyből ma már állítólag egy bani sem áll az egyesület rendelkezésére.

Vezérképviselet és
biz. lerakat:

Hirschmann

ARAD,
Str. Gheorghe
Lazar No. 17.

— Közérdekű cikkeket az ország minden részéből bár- ki beküldhet az „Erdélyi Élet“ szerkesztőségéhez.

CHAPLIN

Shakespearenak halhatatlan bolondalakjait állítólag egy Tarleton nevű tréfacsináló inspirálta: a clown-ok későbbi generációi számüztött királyok csöndes méltóságával üzték az arénában és a varietékben mélyértelmű tréfaikat, ennek a bolonddinasztiának legujabb hajítását azonban a film hasonlíthatatlan hatalomhoz és dicsőséghez juttatta. Charles Spenser Chaplin a maga szomorú és mégis vidám uralmát az emberek milliói, az összes világrészek, fajták és osztályok fölött gyakorolja.

Chaplin pályafutásának kezdete hasonlít a számtalan többi artistapályához. Szegény angol színészek gyermeke volt, a legnagyobb nélkülözések között nőtt fel, már hétéves korában kénytelen volt dolgozni egy londoni játékszergyárban. Később cirkuszi akrobatának akarták kiképezni, egy szerencsétlenül sikerült „kettős salto mortale” alkalmával azonban eltörte a hüvelykujját és örökre alkalmatlanná vált erre a mesterségre. Ekkor clown-nak készült, a kedvező véletlen azonban a varieté tréfacsináló pályára taszította és ez a mesterség kivitte Amerikába. Ott kint az egyik szkeccsben felkeltette Max Sennett filmproducer figyelmét. Max Sennett pedig akkoriban teremtette meg a kómiikus-groteszk film műfaját.

Rövid idővel ezután Max Sennettnek új szereplőre volt szüksége, ezért sürgönyözött newyorki képviselőjének és megbizta őt, hogy szerződtesse Chaplint. Chaplin sokáig habozott, hogy elfogadja-e a filmnél a száz dolláros hetifizetést, miután a varieténél biztos ötven dollár jövedelme volt.

— Napokig és napokig tartott, — meséli egykori főnöke, Max Sennett — míg Chaplin valami használhatót tudott produkálni. Kipróbált mindenféle maszkot, emlékszem, hogy egyszer kómiikusan kövérre tömte ki magát és valamennyi maszk egyaránt hatástalannak bizonyult. A helyzet már-már aggasztó volt, egy darabig igazán nyugtalankodtam, hogy új felfedezésem nem fog bevélni.

Chaplin akkor érte el a világsikert, amikor megértette a kómiikum elvének legmélyebb lényegét. Amint később elmondotta, ez nemcsak abban áll, hogy egy ember kinos és mulatságos helyzetekbe kerül, hanem mindenekelőtt abban, hogy ez az ember mindenféle szituációban igyekszik méltóságát csorbitatlanul megőrizni. Ebben a felismerésben maszkjával azokat a kisembereket utánozta, akik a legszegényebb körülmények között is állandóan igyeksenek a méltóságos magatartásnak legalább nyomait megőrizni.

Hamarosan lemondott a bohózatiasan utírozott kómiikumról, amellyel eleinte igyekezett derűtséget kelteni és eljátszott egy szegény csavargót, aki elegáns étterembe kerül

és ott igyekeznek lehetőleg alkalmazkodni a millióhoz, játszani próbálja a gentleman szerepét. Elmélyedt egy ilyen alak legapróbb nánszaiban, hosszasan gyakorolta a piszkos manzsett lehuzását, a kopott kalap igazgatását, mindazokat a gesztusokat, amelyek erre a szituációra jellemzőek.

Amikor egy régi szardiniásdobozban előkelő magatartással keresgél megfelelő cigarettacsukát, mozdulatait olyan méltóság jellemzi, amely külső megjelenésének neveteges elhanyagoltságával és piszkosságával ellentétbe kerülve, furcsa, tragikomikus hatással van a nézőre. Chaplinnek finom érzéke van az emberi természet tökéletességeinek megértésére, ezért lett az általa kreált filmalak annak szimbólumává, hogy minden emberi méltóság emelkedett és egyuttal mulatságos is.

Mint a művészete, a munkamódszere is egészen sajátos. A scenáriumot ő maga írja, de nem úgy, mint más filmszerzők: az íróasztal mellett ülve, hanem a nagy clown módjára, közvetlenül az élő játékban.

Chaplin nem dolgozik rendszeresen és tervszerűen, hanem pillanatnyi hangulatát és szeszélyét követi. A rendes filmstudiókban komplikált szervezet gondoskodik arról, hogy minden percet kihasználjanak, egyetlen dollár se vesszen el haszontalanul. Chaplin stúdiójában azonban a személyzet gyakran napokig és hetekig tétlenül várakozik órára. Legújabb filmjén, a City Lights-en teljes két évig dolgozott, a felvételek céljaira stúdiójában nyolc teljes nagyvárosi uccarészletet építettek fel.

Chaplin nemcsak az idővel bánik pazarul, hanem az anyagai is. A City Lights előállításában közben stúdiójában több mint kétszáz kilométer nyers filmet vettek fel, mind-ebből végül csupán néhány ezer métert tartottak meg. Igaz, hogy megengedheti magának ezt a luxust. Igen rövid idő alatt lett a Max Sennett-filmegyüttes ismeretlen tagjából világhírű sztár; akit milliókkal fizetnek meg, azután, amint a maga számlájára kezdett dolgozni, bevételei fantasztikus arányokat értek el.

Most huszmillió ember figyeli annak az alaknak a sorsát, akit homályosan átértve, saját tragikomikus életük szimbólumának tekintenek. Benne, az újból föltámadt egyetemes boldoban sejtik annak a belátásnak megtestesítését, hogy az emberben egy csepp kis isteni szikra küzd a hus tökéletlenségével és visszásságaival. A gyász, amely olyan gyakran tükröződik Chaplin arcvonásaiban, nem más, mint a teremtmény gyáza, hogy kitaszították a paradicsomi tökéletességből, de bi-

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ez uton mondunk hálás köszönetet kedves jóismerőseinknek, jó barátainknak, kik drága halottunk, Apponyi Károly ravatalára koszorút helyeztek, temetésén résztvettek és részvétükkel fájdalmainkat enyhíteni igyekeztek.

A gyászoló család.

zik abban, hogy a dolgok végén lelkében visszatérhet ehhez. Chaplin, Shakespeare bolondjaihoz hasonlóan, a sors összes csapásait a lelki méltóság pózában fogadja, amely a magasabb értelemben vett győzelmet biztosítja akkor is, amikor ellenséges külső körülmények látszólag föléje kerülnek.

A City Light romániai utját példátlan siker koronázza. Legutóbb Aradon került bemutatóra, ahol megerősített rendőri kirendeltség vált szükségessé a türelmetlen jegyostromlók ellen.

FILMHIREK

Szent Antal élete és csodái. A római Sacras filmgyárnak a szent Antal centennáriumra készített nagyszabású filmje, mely a világszerte tisztelt szentnek az életét viszi filmre.

Greta Garbo szinpadra lépése nem nyári kacsza, hanem komoly valóság. Az ünnepelt filmsztár Reinhadtal és egy svéd színigazgatóval tárgyalt, hogy mikor és melyik szindarabban lépjen közönség elé. Lázás várakozással tekint a közönség és színházi világ e merész vállalkozás elé. Színházi körök nagy fiaskót jósolnak a film koronázatlan királynőjének a szinpadon.

Rémhrek terjednek a közeledő szezon új filmjeiről. Állítólag nagyon kevés a jó film. A hangosfilm problémái még mindig leküzdetlenek. Egy-két kimagasló filmet minden gyár produkált. De mellettük nagyon közepes az átlagprodukció.

Anny Ondrának szenzációsan jó filmje az idei filmévad nagy eseménye. A finom humoru, édes arcú fiatal filmprimadonna eddigi legjobb filmjeit is veri e legújabb alakítás.

Madame Satan a legfrissebb újdonság. A történet színhelye egy Zeppelin, amelybe a tenger feletti úton beüt a villám. A színtele kettészelt léghajóról ejt ernyővel meneküinek az utasok. Az életmentési, menekülési jelenetek

dramaiság tekintetében hasonlítanak az Atlantic című filmhez. Főszereplői a két Johnson. A film izgalmasság terén szenzációs hatásokat nyújt.

Hollywood minden híresége szerepel a drótnélküli riporter című filmen. Paul Morgan, a híres újságíró körül zajlik a történet, aki a technika legújabb vívmányának, egy zsebben hordozható rádió-leadónak segítségével Amerikában világraszóló riporterri teljesítményt végez. A témában, megrendezésben legmodernebb film egészen eredeti és nagyszerű jeleneteket visz a közönség elé. John Gilbert, Ramon Novarro, Adolph Menjou és Hollywood minden nevesebb filmszínésze szerepel benne.

Menjou legújabb filmjéhez tökéletesen felépítik a Metropolitan Opera pontos mását.

A nemrégiben felfedezett állítólagos Liszt Ferenc román rapszódiát szeptemberben bemutatják a bukaresti zeneakadémiában.

A Louisiana című néger revütársulat megkezdte középeurópai vendégszereplését a berlini Deutscher Künstlertheaterben.

Bánky Vilma, aki újabban csak szindarabban vendégszerepelt, hír szerint, rövidesen újra visszatér a filmhez.

A kék angyal című német film Párizsban ezer előadást ért el.

Hölgyeim és uraim,

— heti hireinket közöljük

— A jövő évi költségvetés összeállításánál a súlyos gazdasági jelenségek kellő óvatosságra intik Aradváros interimár-bizottságát. Az egyes ügyosztályok elkészültek már tételeik összeállításával és nagyjából ismeretes a múlt évi gazdálkodás lesújtó eredménye is. Szomorú, vézetelesen szomorú eredmény. A Luțai-rezsím nagyobb dicsőségére majdnem valamennyi közüzem és városi vállalkozás deficitben van olyannyira, hogy ember, illetve interimár-bizottság legyen, amelyik rendet képes teremteni a torony alatt. Egybehangzó szakvélemények szerint példátlanul lelkiismeretlen gazdálkodás folyt az elmúlt rezsimben, melynek következtében ma úgy áll itt Arad közönsége izléstelenül parkirozott uccáival, mint Rómában a felvirágozott áldozati barmok. Az interimár-bizottság minden igyekezete most már csak odairányul, hogy mentse a menthetőt. Ezenkívül a szó szoros értelmében érvényesíti a takarékoság valamennyi elvét és nincs az az ügyosztály, amelyik errévonatkozólag máris meg ne kapta volna az utasítást.

— *Más.* Felhívjuk Radu Cornél dr. interimár elnök figyelmét a színházépület renoválási munkálataira s szeretnők, ha mélyen betekintene az erre vonatkozó dosszárba. Meggyőződhet, hogy a város 130.— lelt fizet négyzetméterenként ugyanazért a dologért, amiért például az állam a Lyceumi munkálatoknál 26.— lelt térít a vállalkozónak. Ezt a néhány százezer leies differenciát városszépészeti szempontból kérjük sürgősen Luțaiék terhére könyvelni.

— *Más.* Özv. Fränkl S. Józsefné kétmillióháromszázezer leiert megvásárolta a Zenta-Roskányi Faipari vállalat kétemeletes bérházát a volt Deák Ferenc-uccában.

— *Más.* Néhai Deutsch Andor leánya, Deutsch Mancsi, aki Marion Mill néven kedvelt tagja Bécs előkelő művészi köreinek, házasságot kötött a Reinhart koncernhez tartozó Josefstädter Theater főrendezőjével. Ebből az alkalomból valósággal elhalmozták gratulációkkal a köztiszteletben álló családot.

— *Más.* A romániai borkereskedők országos szindikátusa közelebbről értesíti tagjait, hogy kell az üres hordókat vasuton szállítani.

— *Más.* Csendrendelet elleni kihágás Aradon. — Egy közismert főtéri kereskedőt az elmúlt napokban este tíz óra után lakásának balkonján leszidta a felesége. A posztoló rendőr csupán feljelentette őket, de a latsprechert a férj őszinte sajnálatára nem kobozta el.

— *Más.* Mindig rosszabbak lesznek a viszonyok az erdélyi színházak körül. Éddig csak a színházak nem mentek, most meg már a színigazgatók sem mennek.

Hölgyeim és uraim . . . heti hireink közlését befejeztük.

Speaker.

Mosolyország

Remek tanácsok az állami bevételek emelésére

A kormány jelenlegi tevékenysége két részből áll: a kiadások csökkentéséből és a bevételek emeléséből. Miután munkatársunk világlátésében egy tékozló volt, a kiadások csökkentésére nem igen tud tanácsot adni, de a bevételek emelése céljából remek új adónemeket talált ki. Például:

Rémhírforgalmi adó

Minden forgalombahozott rémhír után tíz százalékos rémhírforgalmi adót kell leróni a rémhír forgalomba hozójának. Ezzel két legyet lehetne agyonütni egy csapásra és pedig 1. a rémhírek száma csökkenne és 2. az adóbevétel emelkedne.

Közbeszólási adó

Képviselők minden közbeszólásért 100 lei közbeszólási adót fizessenek. Sokkal hatásosabb bevétel-fokozó eszköz, mint a képviselői fizetések csökkentése, mert így egyes képviselők nemcsak az egész fizetésüket visszaadnák adóba, hanem még a sajátjukból is ráfizetnének. Ellenzéki képviselőknek, nehogy teljesen tönkremenjenek, kedvezményes közbeszólási-jegyfüzetek adandók ki, tíz százalékos engedménnyel.

Péksíralmi adó

Valahányszor a pékek elkezdenek sirni, hogy a jelenlegi kenyér- és süteményárakra ráfizetnek, péksíralmi adót kell leróniok. A péksíralmi adó leróható vagy sírásonként, vagy egy összegben akkor, ha az illető pék egy-egy újabb házat vett magának.

Nyaló adó

Fagyalttölcsérek nyilvános helyen történő nyalásáért tölcsérenként 1 lei nyaló adó fizetendő. Tekintve, hogy a közönség 80 százaléka az uccán nyal, remek adóbevételi többletet lehet elérni.

Járdafoglalási adó

Inkasszánsok, ügynökök, utazók, stb., stb., akiket az üzletekből eltanácsolnak, továbbá kereskedők, akiket a háztulajdonos kitesz az uccára, gyakran elfoglalják az üzlet előtt elterülő járdának egy részét. Ezeket könyörtelenül be kell hajtani a járdafoglalási adót.

Szinigazgató-forgalmi adó

Fizetendő évenként a színházi szezon zártakor, a szezonban elért igazgató-forgalom után.

Amennyiben fenti új adónemek nem elégségesek a pénzügyi egyensúly helyreállításához, a jövőhéten újabb écékkel jövünk.

Szigoru rendelettel szabályozzák a fagyaltgyártást

Mután az utóbbi időben nagyon elszaporodtak azok a zug-fagyaltgyárosok, akiktől két lejért nemcsak egy kiadós adag fagyaltot, hanem egy kiadós adag fagyaltmérgezést is lehetett kapni, illetékes helyen — mint megírtuk — szigoru rendelet készül a fagyalt-bajok szabályozására. Munkatársunk a készülő rendeletből megtudott néhány pontot s azokat itt közöljük:

69. §. Olasz fagyaltosnak csak született olaszok nevezhetik magukat. Pl. Kohn Mór helyett Maurizio Conolli és Placsek Lipót helyett Luigi Placchecchio név használata szigcruan tilos.

84. §. A fagyaltgyártó üzemekben a legnagyobb tisztaság kötelező. A fagyaltotgyártó személy köteles hat hetenként legalább egyszer kezet mosni s a megtörtént kézmosásról közjegyzőileg hitelesitet tanusítványt a köz-, ill. a kéztisztasági hivatalnál benyujtani.

107. §. A fagyaltot tartalmazó edényekben a fagyalton kívül egyéb anyagokat (pl. szivarvéget, körtecsutkát, gombostüt, patkószeget, stb.) nem szabad tartani

201. §. Ezen rendelet ellen vétők 3 hónapig terjedhető börtönbüntetéssel sujthatók, sőt visszaesés esetén kötelesek az üzletükben feltalálható összes fagyaltokat sajtószájulag elfogyasztani.

189. §. Citromfagyalalthoz borecetet csak korlátolt mennyiségben szabad használni.

173. §. A fagyaltok előállításához pótanyagokat felhasználni tilos. Vaniliafagyaltot sárgadinnyehéjből, eperfagyaltot spanyolviaszból és kávéfagyaltot bagóleből előállítani nem szabad.

egyre művészibb formában dobták a piacra áruikat. Egész sereg művészt foglalkoztatnak, akik az ötletes rajzu takaró-papírt szállítják a csokoládé számára.

Most nyáron természetesen nincsen szezonjuk. A fagy-lalt és a gyümölcs hatalmas konkurenciát jelent. Ennek ellenére az egészen kis cukorkaüzletek is szépen forgalmaznak. A cukorkának és a csokoládének szezonja tulajdonképpen szeptemberben kezdődik és eltart addig, amíg egyrészt a gyümölcsök nem jelentkeznek a piacon, másrészt a fagyalt fogyasztást nem teszi kívánatossá a meleg. A szezonban a cukorkakereskedők forgalma a nyárinak legalább a duplájára emelkedik, sőt még nagyobbra is. Husvétkor, karácsonykor, Mikulás napja előtt természetesen a forgalom abnormálisan megnövekszik. Az egyes üzletek ötszörös forgalmat bonyolítanak le.

Románia népe mindenesetre örömmel veheti tudomásul, hogy a cukorka és a csokoládé fogy. Aki az édességet szereti, az általában nyugodt kedélyű, jó humoru ember, hiszen a házra hajlamos emberek szeretik különösen az édességet és a kövér emberek világszemlélete optimista, bizakodó, kedvező szinben látja a világot. Hogy Bukarestben egyre több édesség kel el, azt is mutatja, hogy a humor és a jókedv nem vészett el, hanem növekedőben van. Javulnak az emberek és több édesség kel el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Baby Dr. Albu soție, Ștefan Albu tată, Dr. Cornel T. Albu, Lucia Petruțiu cu soțul Aron Petruțiu, Dorina Bălănescu cu soțul Colonel Petre Bălănescu frați și cumnați, Ana dr. Demian soacră, dr. Aurel Demian cu soția Alice cumnați, Lulu Albu, Doina și Puiu Petruțiu, Mihailă Demian nepoți, atât în numele lor cât și în acel al tuturor rudelor anunță cu inimă prântă de durere încetarea din viață a nemărginit adoratului și nespus iubitului lor

Dr. ȘTEFAN A. ALBU

docent universitar al facultății București, medic primar-director al institutului obstetric-gynecologic și școlăi de moașe Arad etc. etc. întâmplat prin un tragic accident de automobil în ziua de 5 August 1931.

Rămășițele pământesti ale scumpului nostru defunct, se vor depune spre vecinică odihnă în cimitirul Eternitatea din Arad la 8 August 1931 orele 10 și jum. a. m., dela locuința din Bulev. Regina Maria No. 12.

Arad, la 5 August 1931.

Dormi în pace adoratul nostru suflet nobil și blând pe veci neuitat.

Özv. APPONYI KÁROLYNÉ szül. EICH BORISKA ugy a maga, valamint az egész rokonság nevében mélységes bánattal jelenti, hogy a hön szeretett férj, testvér és rokon

APPONYI KÁROLY

KERESKEDŐ

f. é. aug. hó 4. d. u. 5 óraker életének 42-ik és boldog házasságának 13-ik évében hosszú szenvedés után elhunyt.

Az elhunyt lelki üdvéért f. hó 7. reggel 9 óraker fog az engesztelő gyászmise a Minoriták templomában az Egek Urának bemutatni.

Emléke örökké áldott legyen!

Arad, 1931. aug. 5.

Bevásárlás előtt tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs kirkatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben.

ARAD, Színházépület.

Ha olcsón és praktikusán akar vásárolni, úgy keresse fel

S a l g ó n é

bizományi üzletét

ARAD, Str. Horia (Széchenyi-u.) Neuman-palota, hol: közszükségleti, háztartási, alkalmi, ajándéktárgyak, antiquidások dus váslasztékban állandóan kaphatók.

Tekintse meg a kirkakatot!

Bélyegzőket

olcsón, jól és azonnal készít

Stampa

bélyegzőgyár Arad, a főpostával szemben

Fürdőcikkek nagy választékban beszerezhetők

CENTRAL

harisnya-áruházban, Bul. Regina Maria 18. sz.

Színházi, estélyi ruhákat fest, vegyileg tisztít

K N A P P

volt Weitzer-ucca 11.

gőz- és villanyerőre berendezett vállalata

volt Magyar-ucca 10.

BUZA-ÁRAK! UJ ÁRAK!

MUZSAYNÁL

színházzal szemben

Öltöny Nyári felöltő

Trench-coat

Nem gyári áru! Minden darab saját készítmény! Mielőbb bárhol vásárol, keressen fel. Mercur iparos bevásárlási könyvre 6 havi hitel.

Mindennemü

fűszer- és csemegeárak legjobb minőségben, legolcsóbban

ÉLES

fűszer- és csemegeüzletében

Lovrov & Co., Arad.

MINDEN HÁZNÁL
LEGYEN

HA NINCSEK, AKKOR VEGYEN!

Kiadja az „Erdélyi Élet“ Lapkiadó Vállalat